

Mei 2026

Inhoudelijk jaarverslag 2025

Ten behoeve van de vaststelling van de VWS instellingssubsidie

Vastgesteld door de directie op 5 mei 2026
Goedgekeurd door de raad van toezicht op 12 mei 2026

Samen voor gelijke kansen op gezondheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Hoofdactiviteiten	6
2.a Kennisbasis: kennis verzamelen, verrijken en vertalen naar handelingsperspectieven	7
Inclusieve Gezondheidszorg	9
Brede Gezondheid	22
2.b Vertaling naar verbeteraanpakken	32
2.c Gezondheidsverschillen agenderen	40
2.d Partijen verbinden en kennis verspreiden	44
3. Bijlage	51

1

Inleiding

Gezondheidsverschillen: niet iedereen even lang en gelukkig

Voor u ligt het inhoudelijk jaarverslag 2025 van Pharos, hét landelijk expertisecentrum gezondheidsverschillen. Het is de missie van Pharos om vermijdbare gezondheidsverschillen in Nederland terug te dringen. Het uitgangspunt daarbij is: gezondheid en kwaliteit van zorg voor iedereen in Nederland. Kansen op gezondheid zouden eerlijk verdeeld moeten zijn. Maar dat zijn ze niet. Nog steeds leven mensen met een laag inkomen 21,4 jaar minder lang in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoog inkomen [1]. Het terugdringen van gezondheidsverschillen staat ook hoog op de maatschappelijke en politieke agenda. Het thema is onder meer opgenomen in het nieuwe Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord (AZWA) en ook in het coalitieakkoord 2026-2030 legt de overheid de focus op het bouwen aan een gezonde leefomgeving en sociale basis om daarmee bij te dragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Recent heeft de Minister van VWS uitgesproken deze verschillen onacceptabel te vinden [2].

Pharos heeft nadrukkelijk de opdracht om continu de aandacht te vragen én te adresseren wat de effecten zijn van deze beleidskeuzes voor de inwoners van Nederland die in kwetsbare omstandigheden leven. Jaarlijks krijgt Pharos hiervoor, als deel van de kennisinfrastructuur rond het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), een instellingssubsidie. Dit verslag dient ter verantwoording van deze instellingssubsidie. We volgen hierbij de indeling van het [Pharos werkprogramma 2025 ten behoeve van de aanvraag van de VWS-instellingssubsidie 2025](#). Per activiteit geven we een toelichting op de resultaten die we opgeleverd en bereikt hebben. De inhoudelijke verantwoording van overige projecten is niet opgenomen. Met de financiers van deze projecten zijn afzonderlijke verantwoordingsafspraken gemaakt. In bijlage A is een beknopt overzicht van deze overige projecten opgenomen.

Gezonde levensverwachting

Mensen met een laag inkomen¹ leven **± 21,4 jaar minder lang in goed ervaren gezondheid** dan mensen met een hoog inkomen

Figuur 1: Gezonde levensverwachting naar inkomen

[1] CBS Statline, 'Gezonde levensverwachting; inkomen en welvaart', Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire/Utrecht. Geraadpleegd: 22 oktober 2025. [\[Online\]](#).

[2] Zorgvisie, 2 april 2026 [\(online\)](#)

Gezondheidsverschillen terugdringen is een opgave voor iedereen

Pharos is voor VWS een structurele sparringpartner op diverse terreinen. Zowel met betrekking tot de toegang tot zorg en ondersteuning (onder andere persoonsgerichte zorg en gezondheidsvaardige organisaties) als achterliggende oorzaken van gezondheidsverschillen (onder andere sociaaleconomische omstandigheden, sociale basis en pedagogische basis). Pharos richt zich daarvoor zowel op het toegankelijk houden van de zorg voor mensen die zorg nodig hebben, als op de achterliggende oorzaken van gezondheidsverschillen.

Ook in 2025 heeft Pharos, uiteraard in nauwe samenwerking met anderen, de ambities van ons werkprogramma 2025 kunnen realiseren. Iedere dag zetten wij ons in om wetenschappelijke, praktijk en ervaringskennis gelijkwaardig te vertalen in handelingsperspectieven, onder andere voor professionals en beleidsmakers. Daarnaast dragen wij zorg voor een gedegen kennisbasis. Desondanks zijn gezondheidsverschillen in Nederland aanwezig en zullen deze komende jaren blijven bestaan: waar je opgroeit, waar je woont, welke opleiding je geniet en de hoogte van je inkomen zijn bepalend voor je toekomstige levensverwachting en het aantal jaren in goed ervaren gezondheid.

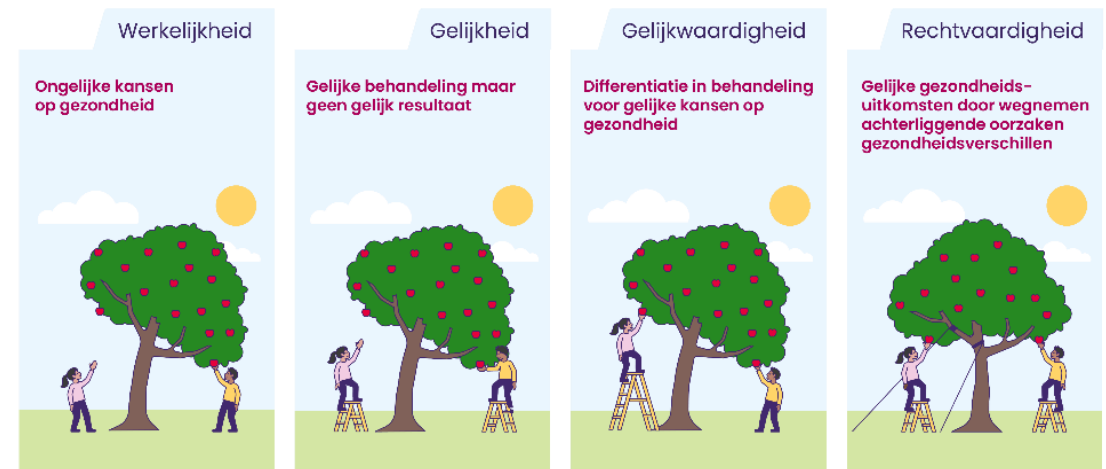
Het is onze missie om vermijdbare gezondheidsverschillen te verkleinen en te werken aan gelijke kansen op gezondheid voor iedereen in een samenleving waarin iedereen telt en meedoet. Uiteraard doen wij dat samen met de mensen om wie het gaat en samen met al onze partners.

Op deze plaats wil ik iedereen binnen en buiten Pharos bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan het realiseren van de resultaten in 2025 en zie uit naar de samenwerking in 2026. Een jaar waarin Pharos, naast het realiseren van het werkprogramma 2026, zich ook zal richten op het opstellen van de strategie 2027 – 2030 met de ambitie om onze maatschappelijke waarde en effectiviteit te vergroten.

Wij zijn Pharos, Samen voor gelijke kansen op gezondheid

Veel leesplezier,

Tamara Pieterse
Directeur-bestuurder van Pharos

2

Hoofd-activiteiten

2a

**Kennisbasis:
kennis verzamelen,
verrijken en
vertalen naar
handelings-
perspectieven**

Onze kennisbasis

Als kennisinstituut werken we continu aan het ontwikkelen en versterken van onze kennisbasis op twee inhoudelijke domeinen:

1. Inclusieve gezondheidszorg
2. Brede gezondheid.

In 2025 hebben we aan de hand van de in 2024 opgestelde 'Theory of Change' een verdere inhoudelijke invulling gegeven aan deze twee domeinen. Binnen het domein inclusieve gezondheidszorg is gewerkt aan het toegankelijk, begrijpelijk, personsgericht en betaalbaar houden van de zorg voor iedereen. Ook digitale zorg en digitale inclusie vormt hier een onderdeel van. Bij het domein brede gezondheid hebben we ingezet op een kansrijke start voor iedereen, op inclusieve preventie en op een integrale aanpak van gezondheidsverschillen bij gemeenten, GGD'en en de IZA-akkoorden.

Op bovenstaande terreinen hebben we handelingsperspectieven ontwikkeld, kennis verspreid, onderzoek gedaan en partijen verbonden. We hebben met meer dan 50 (maatschappelijke) partners samengewerkt. We werken onder meer nauw samen met andere kennisinstellingen zoals Movisie, Trimbos, Vilans, Platform31, onderzoeksinstituten, ministeries, gemeenten, GGD'en en zorg- en welzijns- (branche)organisaties. In 2025 zijn we daarnaast aangesloten bij het koploperinitiatief van de Samenwerkende Gezondheidsfondsen. Daarnaast werken we altijd samen met de mensen om wie het gaat.

We beschrijven per inhoudelijk domein onze belangrijkste resultaten.

Domein inclusieve gezondheidszorg

Inleiding inclusieve gezondheidszorg

Pharos heeft als opdracht om bij te dragen aan het toegankelijk maken en houden van de zorg voor mensen die zorg nodig hebben, en dan met name zij in kwetsbare situaties. Als landelijk expertisecentrum zet Pharos zich daarom in voor het realiseren van toegankelijke, begrijpelijke en passende zorg, met speciale aandacht voor een mensgerichte benadering.

Pharos werkt aan het bereiken van toegankelijke en kwalitatief goede zorg via concrete thema's. De thema's waaraan we werken zijn begrijpelijke zorg, toegankelijke digitale en hybride zorg, gezondheidsvaardige organisaties, persoonsgericht & diversiteitsgevoelig (inclusief) werken en betaalbare zorg. In 2025 hebben nieuwe organisaties ons gevonden en zien we steeds meer initiatieven ontstaan.

Het wegnemen van barrières in het systeem verbetert voor een grote groep mensen direct de toegang en kwaliteit van zorg. Pharos heeft ook in 2025 het onderwerp op de agenda van steunpartijen geplaatst door gesprekken met diverse landelijke partijen (onder andere VWS, ZIN, ZonMW, NZa en RIVM) en presentaties op landelijke congressen. Ook zijn diverse visiedocumenten opgesteld. We zien dat het bestuurlijk bewustzijn gegroeid is. Dit vertaalt in aanpassingen in beleid en werkwijzen is echter een ingewikkelde opgave voor veel organisaties. Hier werken we als Pharos dagelijks aan door ambassadeurs te ondersteunen om in hun eigen organisatie stappen te zetten en steunpartijen bewust te blijven houden van het belang om te werken aan een toegankelijke gezondheidszorg voor iedereen.

We beschrijven in dit hoofdstuk wat we in dit domein in 2025 hierop hebben bereikt.

Toegankelijke en begrijpelijke (digitale) zorg voor iedereen

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

In 2025 lag de focus op het versterken van onze kennisbasis. We beschrijven per onderdeel uit het werkplan wat de belangrijkste resultaten zijn die we behaald hebben en welke activiteiten we hebben uitgevoerd.

1. Bewustwording toegankelijke en begrijpelijke (digitale) zorg voor mensen in kwetsbare positie en voor nieuwkomers

- Op verschillende bijeenkomsten hebben we het belang van toegankelijke en begrijpelijke zorg onder de aandacht gebracht. Zo verzorgden we presentaties op diverse podia, onder meer binnen diverse kennisnetwerken (bijvoorbeeld kennisnetwerk hybride zorg van de SAZ (Stichting Algemene Ziekenhuizen), webinars (bijvoorbeeld zorg langer thuis i.s.m. Digizo en de thuisleefgids), netwerkbijeenkomsten (bijvoorbeeld Alliantie Gezondheidsvaardigheden) en gaven meerdere workshops over gezondheidsvaardige organisaties en digitale zorg.
- Rondom de toegang tot zorg voor mensen met een vluchtachtergrond, agendeerden we het belang van gezondheid voor succesvolle inburgering, boden handelingsperspectief, en deelden goede voorbeelden, aan gemeenten tijdens sessies van SZW, Divosa, en gemeenten en via onze eigen communicatiekanalen.

2. Kennisbasis is verder versterkt

- We hebben onze kennisbasis verder versterkt op de volgende thema's:
- Onze kennis over het effect van (beperkte) gezondheidsvaardigheden is

geactualiseerd, onder andere via onze vernieuwde [factsheet](#) waarin de nieuwste cijfers en inzichten zijn verwerkt.

- Belemmerende en bevorderende factoren rondom gezondheidsvaardigheden. We maakten een update van het eerder verschenen rapport 'Health Literacy Champions in beeld'. Ook ontwikkelden we een infographic waarin bevorderende en belemmerende factoren staan beschreven. Deze materialen gaan we vanaf 2026 verspreiden.
- We ontwikkelden samen met de verbeteraanpak gedrags- en normverandering een [nieuwe training](#) voor aanjagers van een gezondheidsvaardige organisatie ('Health Literacy Champions'). Deze wordt vanaf 2026 aangeboden.
- We droegen bij aan de lancering van de Richtlijn Omgaan met Taalbarrières in de zorg en het sociaal domein en publiceerden deze met bijbehorende documenten op [onze website](#).
- We deden onderzoek naar de toegankelijkheid van de huisartsenzorg voor mensen met een vluchtachtergrond en arbeidsmigranten. Het rapport hierover verschijnt in 2026.
- We zijn co-auteur van het hoofdstuk over mentale gezondheid van de Longitudiaal Onderzoek Cohort Oekraïense Vluchtelingen (LOC OV)-studie van het Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC) ['Meer dan een dak](#). We formuleerden daarin adviezen rond o.a. duurzame opvang in het belang van de gezondheid. We vertaalden de resultaten van het Longitudinaal Onderzoek Cohort Statushouders (LOCS) onderzoek van het WODC naar handelingsperspectieven.

3. Handelingsperspectieven voor de praktijk zijn ontwikkeld

We hebben concrete handelingsperspectieven ontwikkeld voor:

- Het worden van een gezondheidsvaardige organisatie en zorgprofessional, onder andere via de nieuwe '[Checklist randvoorwaarden, beleid en werkprocessen](#)'. We organiseerden een werksessie om partijen kennis te laten maken met dit nieuwe instrument.
- Zorgverleners over het gesprek aangaan over de mogelijkheden van digitale of hybride zorg. Hiervoor zijn voor zorgverleners handvatten ontwikkeld om het gesprek aan te gaan met patiënten over digitale zorg en hier samen over te beslissen (zie [Maak digitale zorg bespreekbaar – Pharos](#)). Deze handvatten zijn gekoppeld aan de campagne [Meedoen aan digitale Zorg – Pharos](#).
- Zorgverleners en organisaties die ondersteuning bieden bij digitale zorg over hoe zij lokaal kunnen samenwerken om patiënten goed te kunnen doorverwijzen en ondersteunen. Hiervoor is een [video](#) ontwikkeld over de behoefteprofielen en toegevoegd aan de pagina over de behoefteprofielen op de Pharos-website (pagina is 800x bekeken). Daarnaast zijn alle instrumenten, geleerde lessen en overdraagbare elementen uit dit project verzameld. Deze worden in een toolbox in 2026 gepresenteerd. De lessen zijn ook gedeeld in een [blauwdruk](#) die in september 2025 is gedeeld door Alliantie Digitaal Samenleven.
- We werkten mee aan [de Wegwijzer Zorg voor Onverzekerden van SKGZ](#), ontwikkelden de aanvullende [infosheet](#) Sensitief in gesprek over onverzekerden en presenteerden deze tijdens een webinar van SKGZ.

- We deelden kennis over de gezondheid en toegang tot zorg van Oekraïense ontheemden tijdens meerdere bijeenkomsten van J&V en het Loket Ontheemden Oekraïne Psychosociale hulp (LOOP), o.a. tijdens hun webinars en in het onderzoeksnetwerk.
- We deelden kennis met overheids- en uitvoeringsorganisaties in de migratieketen over gezondheid en zorg, zoals het SZW Breed Overleg over inburgering, de DT&V Wetenschapsdag over terugkeer, het SZW en VNG symposium 'van migratie tot participatie'. Maar ook in zorgoverleggen, zoals klankbordgroep GGZ Vluchtelingen & Asielzoekers, of met werkgevers, tijdens een online workshop.
- We ondersteunen zorg- en hulpverleners bij het verlenen van passende zorg aan verschillende groepen nieuwkomers, o.a. door het geüpdatete overzicht 'Voorlichtingsmaterialen in verschillende talen' i.s.m. GGD GHOR Nederland en andere tools (zoals geüpdatete [gids Preventieve interventies](#) voor mensen met een vluchtachtergrond).

Hoogtepunten

- [Maak digitale zorg bespreekbaar – Pharos](#): handvatten voor zorgverleners om het gesprek aan te gaan over digitale zorg en hier samen over te beslissen.
- We hebben de interactieve cirkel gezondheidsvaardige organisaties verrijkt met de nieuwe [Checklist randvoorwaarden, beleid en werkprocessen – Pharos](#).
- Artikel in H&W over het belang [van samen beslissen over hybride zorg](#) (bereik H&W: 15.000 oplages en 270.000 bezoekers per maand). Het artikel is in 2026 gepubliceerd.
- Voor de lokale samenwerking voor ondersteuning bij digitale zorg is een [video](#) ontwikkeld over de behoefteprofielen. Daarnaast zijn alle geleerde lessen verzameld voor een toolbox die in 2026 verspreid wordt.
- Het [Handboek Ik heb diabetes, wat kan ik doen?](#) is her-erkend als erkende leefstijlinterventie door het RIVM, en geüpdatet o.b.v. huidige inzichten.

4. We verbonden partijen om kennis uit te wisselen

We hebben diverse activiteiten ontplooid om partijen met elkaar te verbinden en samenwerking en kennisuitwisseling te stimuleren. Dit onder andere via:

- de Inspiratiegroep Gezondheidsvaardige GGD'en binnen de Alliantie Gezondheidsvaardigheden.
- Rond nieuwkomers brachten we actuele ontwikkelingen, kennis en handelingsperspectieven samen in de netwerken: landelijk platform voor Alleenstaande Minderjarige vluchtelingen, Lampion overleg, Lampion asiel/Oek overleg (met zowel ministeries, ketenpartners als uitvoeringsorganisaties in de asiel- en Oekraïneopvang), het landelijk overleg zorg en welzijn arbeidsmigranten, waarin we samenwerken met veel landelijke partijen¹.
- Op het gebied van AI hebben we samenwerking gezocht met het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG) en meegeschreven aan een rapport over AI in de zorg waarin ook onze visie over AI en de impact op gezondheidsverschillen is meegenomen (dit [zal verschijnen in 2026](#)). Ook hebben we met ELSA Labs in Groningen en Amsterdam kennis uitgewisseld over verantwoorde AI ontwikkeling die bijdraagt aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

5. We coördineerden de Alliantie Gezondheidsvaardigheden.

- We vierden in 2025 [het 15-jarig bestaan](#) van de Alliantie Gezondheidsvaardigheden. In het kader van dit jubileumjaar maakten we onder andere een [video](#) waarin partners vertellen over de meerwaarde van het partnerschap. Ook verspreidden we een canvas tas voor deelnemers met daarin

een selectie van materialen die de afgelopen jaren zijn ontwikkeld door partners. Het netwerk groeide dit jaar uit tot 150 partners. We voerden een onderzoek uit onder partners, om ervaringen en vervolgbehoefte op te halen. Deze ervaringen nemen we mee bij de vormgeving van de activiteiten in de komende jaren.

- Naast deze bijeenkomst waren er diverse bijeenkomsten van inspiratiegroepen, waaronder het goed bezochte webinar over 'Digitalisering van de zorg, dat kan slimmer' met 80 deelnemers. Hiernaast onderhielden we de website www.gezondheidsvaardigheden.nl en maakten we diverse nieuwsbrieven.

Aanvullend

Op verzoek van VWS (Patiënt en Zorgordering) werkten we daarnaast in 2025 een aanvraag uit voor een vijfjarig landelijk programma rond Gezondheidsvaardige Organisaties. In dit programma gaan we organisaties helpen via deskundigheids-bevordering en onderling leren om een gezondheidsvaardige organisatie te worden. Dit doen we via leerwerkplaatsen en 20 koplopertrajecten. Dit programma start in 2026. Daarnaast zijn de werkzaamheden rondom digitale zorg in 2025 ook uitgebreid op verzoek van VWS d.m.v. gelden vanuit het IZA. De uitvoering is gestart in 2025 en loopt door in 2026. Op deze manier gaat de groei van digitale zorg ook gepaard met extra aandacht voor mensen met beperkte digitale vaardigheden en mensen in een kwetsbare positie. Hiermee dragen we bij aan het vergroten van het bereik van digitale zorg en het verminderen van verschillen in toegang. Beide programma's versterken de activiteiten uit de instellingssubsidie

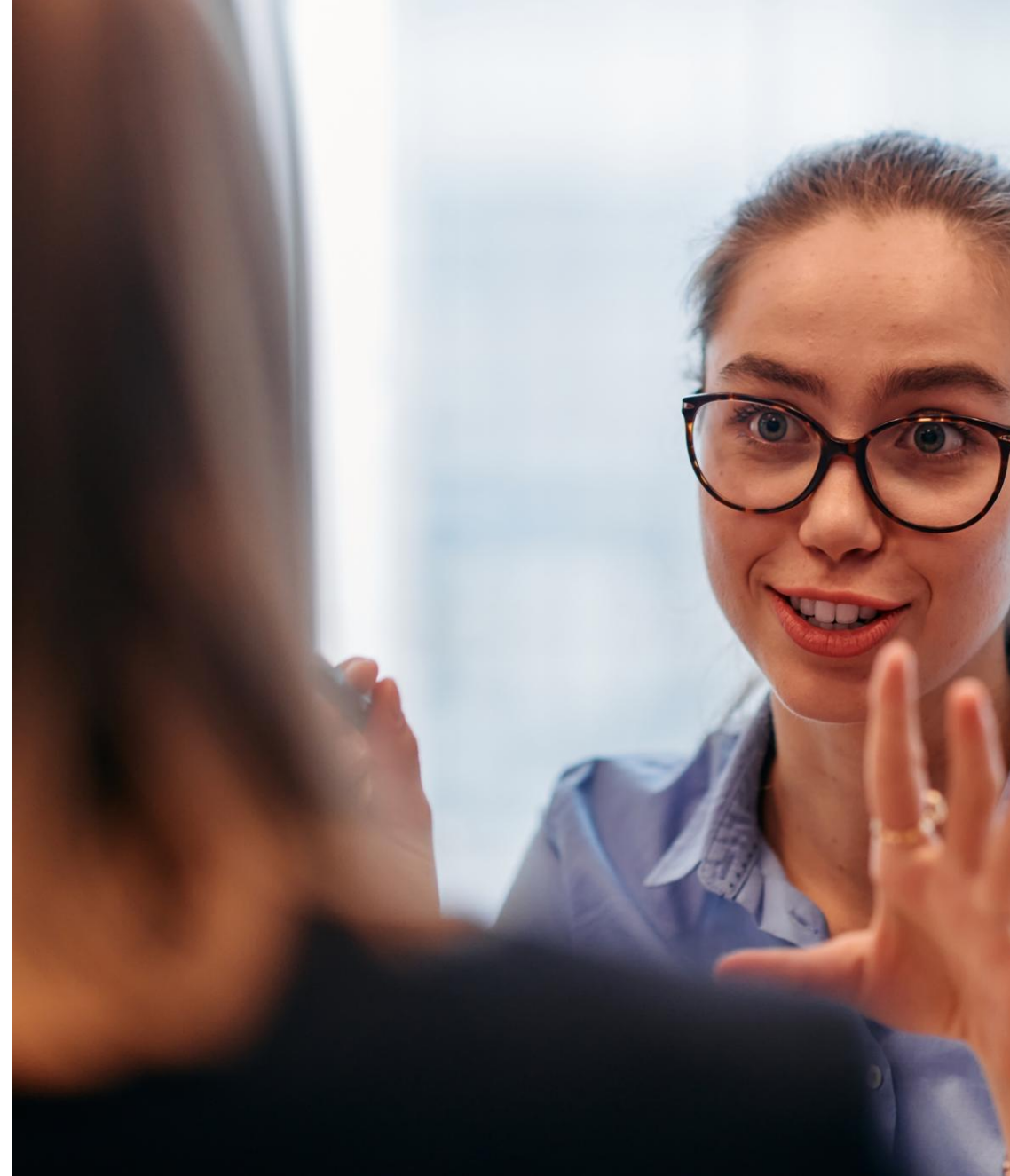
Persoonsgerichte zorg voor iedereen

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

In 2025 lag de focus op het implementeren en vergroten van het bereik van onze werkwijzen, producten en trainingen. Het thema samenwerking van huisartsenzorg met sociaal domein heeft extra aandacht gekregen. Per onderdeel uit het werkprogramma benoemen we de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025:

1. Bewustwording van het belang van persoonsgerichte zorg en de impact van discriminatie

- In 2025 zijn vanuit team PZ 50 (betaalde) workshops en presentaties gecoördineerd en gegeven. Per bijeenkomst waren er tussen de 10 en 1000 deelnemers. De deelnemers waren voornamelijk zorgverleners uit de eerstelijns- en tweede/derdelijnszorg, maar ook uit het sociaal domein, beleidsmakers en leden van Raden van Bestuur.
- Pharos heeft de samenwerking met **het Linnean Initiatief** opgezocht en heeft onder de leden kennis gedeeld over inclusieve patiëntparticipatie en waardegedreven zorg.
- Onderzoekers, zorgverleners en beleidsmakers zijn veelvuldig geadviseerd over persoonsgerichte zorg, inclusief onderzoek en samenwerken met de mensen om wie het gaat.
- We hebben i.o.v. het Ministerie van VWS twee rondetafelgesprekken georganiseerd over etnische gezondheidsverschillen en discriminatie in de geboortezorg (Q2 2025). Op basis van [de uitkomsten van deze gesprekken](#) hebben we samen met partners een brief aan Kamerleden opgesteld om te wijzen op de grote ongelijkheid en mogelijkheden voor bevordering van inclusie in de geboortezorg.
- Pharos verzorgde diverse workshops over discriminatie tijdens landelijke congressen, zoals het VWS congres VWS brede aanpak discriminatie.

Hoogtepunten

- Pharos heeft tijdens de bijeenkomst van de Shared Decision Making Dutch Study Group de discussie over het begrijpelijk evalueren van samen beslissen geleid.
- In 2025 zijn we overgestapt van beoordeling en feedback op losse richtlijnen naar het trainen van richtlijnontwikkelaars en de Patiëntenfederatie op het gebied van inclusieve richtlijnen. Zo hebben we onze impact vergroot.
- Op het landelijke [NVVK congres](#) (Nederlandse Vereniging voor VolksKrediet) zijn 500+ schuldhulpverleners bereikt met kennis over de impact van geldstress op gezondheid en hoe je daar als financieel dienstverlener op kan inspelen.
- Op het symposium Chronische Zorg van InEen zijn de leden (RHO's, ROS-en) bereikt met de uitkomsten van onderzoek naar persoonsgerichte zorg bij chronische aandoeningen.
- Op het congres '[waardigheid en trots](#)' van Vilans hebben we een workshop verzorgd over inclusieve ouderenzorg.
- We ontwikkelden de handreiking inclusief werken door [tot de gids gezondheidszorg voor iedereen](#) met praktische tips en informatie over inclusieve zorg voor de langdurige zorg.
- Pharos versterkte in 2025 de landelijke aanpak van discriminatie in de zorg door strategische samenwerking met VWS, het aanjagen van het Alliantieoverleg, het verbinden van ervaringsdeskundigen en beleid, en door inhoudelijke bijdragen aan onderzoek en beleidsontwikkeling.

2. Een sterke, up-to-date kennisbasis

- De [handreiking persoonsgerichte zorg](#) is verspreid via InEen, NHG, en diverse Regionale Huisartsen Organisaties.
- Het EMBOSS promotieonderzoek naar meerwaarde van persoonsgericht werken heeft geleid tot diverse publicaties en gedeeld met relevante stakeholders (o.a. symposium Chronische Zorg InEen, netwerkbijeenkomsten, congressen, webpagina, (wetenschappelijke) artikelen).
- De voorwaarden voor goede samenwerking tussen huisartsenzorg en het sociaal domein zijn opgehaald via een [verkenning naar brugfuncties](#). De publicatie is verspreid via diverse kanalen (o.a. ISociaaldomein, LeVEI, Ineen) en besproken in diverse adviestrajecten. De publicatie is veelvuldig gedownload (> 8500 keer).
- De database met geteste materialen is verder gevuld en gaat in april 2026 live. Alle geteste woorden, afbeeldingen en vragenlijsten zijn vrij te gebruiken door anderen die patiënteninformatie maken.
- We schreven op basis van [de gids gezondheidszorg voor iedereen](#) meerdere artikelen over het belang en het 'hoe' van inclusieve zorg. De artikelen verschenen o.a. in het tijdschrift TVZ (verpleegkundige, praktijk en wetenschap).
- Pharos heeft een verkennend onderzoek uitgevoerd naar discriminatie in de GGZ en beziet in 2026 hoe daaraan opvolging te geven.

3. De kennis vertaalden we naar concrete handelingsperspectieven

- De hierboven genoemde publicatie over Brugfuncties geeft praktische adviezen en geeft voorbeelden hoe de samenwerking en doorverwijzing van huisarts naar sociaal domein georganiseerd kan worden en welke rol de professionals met een brugfunctie daarin hebben.
- De handreiking Persoonsgerichte Zorg geeft praktische adviezen en bouwstenen om toe te passen in de praktijk. Inclusief tools, zoals de visuele gesprekskaart ter ondersteuning.
- De materialen voor stress-sensitief werken zijn beschikbaar en verder verspreid via samenwerkingspartners.
- We vertaalden artikelen over inclusieve zorg naar concrete handelingsperspectieven (o.a. oefeningen om aan de slag te gaan met je eigen perspectief)

4. We vertaalden de handelingsperspectieven naar concreet onderwijsaanbod voor zorgopleidingen

- We verzorgden sessies over VGV, schadelijke praktijken en taboegevoelige onderwerpen bij diverse (verpleegkunde) opleidingen.
- We hebben een training voor stress-sensitief werken ontwikkeld inclusief [materialen](#).

5. We hebben gewerkt aan het inclusief maken van richtlijnen en standaarden

- Pharos heeft feedback gegeven op 28 richtlijnen van onder andere de NCJ, NHG, PZNL, SKILZ, IKNL, KNGF en de beroepsvereniging Dermatologie. Hierbij hebben we specifiek input gegeven op inclusiviteit en toepasbaarheid voor mensen in een kwetsbare positie.
- We hebben meer focus gelegd op het trainen van richtlijnontwikkelaars binnen de verschillende organisaties. Hiermee maken we organisaties vanaf de start verantwoordelijk én deskundig om zelf inclusiviteit en diversiteit in alle onderdelen van de richtlijn mee te nemen. Zo willen we meer impact maken door niet alleen in de laatste fase van ontwikkeling en herziening van richtlijnen betrokken te worden, maar juist richtlijnontwikkelaars zelf vanaf de start stappen te laten zetten met inclusiviteit en diversiteit. De eerste trainingen zijn gegeven, o.a. bij NCJ, NJI en NHG (in voorbereiding).
- Voor de Patiëntenfederatie droeg Pharos bij aan bewustwording over inclusieve patiëntenvertegenwoordiging en het belang daarvan vanuit de beoordeling van richtlijnen vanuit het patiëntenperspectief. Samen met INVOLV is o.a. een webinar gegeven over dit thema.
- Er is aansluiting gezocht bij landelijke ontwikkelingen rondom richtlijnen, onder meer door structurele deelname aan expertisebijeenkomsten bij VWS en het Zorginstituut.
- In 2025 heeft het Landelijk Coördinatie centrum Reizigersadvisering (LCR), met input van Pharos het protocol afgerond. In dit protocol worden concrete handvatten en acties beschreven die signalering van VGV door de reizigersadvisering bevorderen.

6. We hebben diverse partijen met elkaar verbonden op meerdere thema's

- We denken periodiek mee met de V&VN over hoe zij als beroepsvereniging voor verzorgenden en verpleegkundigen aandacht kunnen hebben voor inclusieve zorg. Zo dachten we inhoudelijk mee met hun ambassadeurstraject Diversiteit & Inclusie en hun leerplatform inclusieve zorg.
- We zijn verbonden aan het platform Zorg voor Beter van Vilans als accounthouder diversiteit en inclusie om vragen vanuit zorgverleners te beantwoorden.
- We faciliteren het netwerkknooppunt schadelijke praktijken om samenwerkingen in de keten te versterken, inclusief samenwerkingen met zelforganisaties.
- We faciliteren het preventieoverleg, waarin projectleiders, coördinatoren en professionals samenkomen en uitwisselen t.b.v. de preventie van VGV.
- In 2025 heeft Pharos het Alliantieoverleg Discriminatie in de Zorg uitgebreid met een co-voorzitterschap vanuit de Nationaal Coördinator Discriminatie en Racisme (NCDR). Het aantal deelnemende partijen aan dit overleg is uitgebreid met focus op het aanjagen van samenwerking en de structurele agendering en aanpak van discriminatie.

7. Pharos was het focal point voor Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV)

Focal Point VGV: bundelen en verspreiden van kennis

We bundelen (wetenschappelijke) kennis en praktijkervaring rondom de aanpak van VGV. Ons doel is dat meisjes en vrouwen die risico lopen of die besneden zijn, goede bescherming en passende zorg krijgen. Daarin werken we nauw samen met professionals in de zorg, het sociaal domein, gemeenten, gemeenschappen, sleutelpersonen, ministeries en andere landelijke partners. Pharos neemt hierin met name de rol van aanjager en expert in.

Activiteiten in 2025:

- **Ophalen en verspreiden van kennis:** Pharos verzorgde diverse scholingen voor aandacht functionarissen, JGZ professionals, huisartsen, vertrouwensartsen, forensisch verpleegkundigen en andere professionals rondom VGV.
- **Onderzoek:** Er is onderzoek gedaan naar prevalentie van VGV, omvang en meespelende factoren bij schadelijke praktijken, berichtgeving in de media over VGV, epistemisch onrecht en de ervaringen van vrouwen met zorgverlening rondom VGV en ethische reflecties op niet-pluis gevoel bij zorgprofessionals tijdens de risicoanalyse VGV. Dit onderzoek is begin 2026 [gepubliceerd](#).
- **Ondersteuning van professionals:**
 - We ondersteunden diverse (individuele) professionals met advies over signalering, gespreksvoering rondom VGV en samenwerking.

Deze adviesvragen kwamen vanuit verschillende professionals, onder andere vanuit scholen, JGZ, Veilig Thuis en de jeugdbescherming.

- We ontwikkelden een [praktisch gesprekskaartje voor professionals](#) ter ondersteuning van gespreksvoering rondom VGV.
- We organiseerden trainingsdag voor aandachtsfunctionarissen en 2 preventieoverleggen
- **Verbinden van beleid & praktijk:** we brengen continu signalen uit de praktijk onder de aandacht bij beleidsmakers en ondersteunen in de ontwikkeling van beleid en protocollen t.a.v. VGV. Zo is er gewerkt aan een richtlijn VGV voor de JGZ (publicatie in 2026).
- **Samenwerking & kennisuitwisseling:**
 - Pharos heeft input geleverd voor de vakantiebrief rondom VGV/schadelijke praktijken die via de GGD'en verspreid wordt onder scholen.
 - We verzorgden diverse Webinars., zoals de risico's op VGV rondom de vakantieperiode en een [webinar rondom VGV en polarisatie](#): woorden doen ertoe (124 deelnemers).
 - Ook dit jaar organiseerden we samen met GGD Haaglanden, Plan, FSAN en KIT (samenwerkingsverband Platform 6/2) [Zero tolerance day](#) waaraan 165 mensen deelnamen.

Betaalbare zorg voor iedereen (een houdbaar en solidair zorgstelsel)

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

Pharos heeft in 2025 haar blik nadrukkelijk gericht op landelijke partijen. We hebben geconstateerd dat het voor systeempartijen niet altijd makkelijk is om anders te kijken naar de impact die beleidskeuzes hebben op het ontstaan van gezondheidsverschillen. Per onderdeel uit het werkprogramma benoemen we de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025:

1. Bewustwording van de impact van beleidskeuzes op gezondheidsverschillen

- In 2025 hebben we verschillende presentaties gegeven bij en gesprekken gehad met individuele zorgverzekeraars, Zorgverzekeraars Nederland en landelijke systeempartijen (NZa, ZIN, VWS, SER, RIVM, CPB).
- Hieruit is naar voren gekomen dat hoewel gezondheidsverschillen in de landelijke akkoorden staan opgenomen en partijen het een belangrijk thema vinden, veel partijen nog zoeken naar hun rol en de wijze waarop zij gezondheidsverschillen kunnen verankeren in hun beleid.

2. Kennisontwikkeling

- Vanuit onze rol hebben we onze lessen uitgewerkt in [een aanpak gezondheidsverschillen](#) om bewustwording te blijven stimuleren.
- We hebben intern een training gevolgd rondom de WPR (What is the Problem Represented to be) methode (zie ook de verantwoording bij de verbeteraanpakken) die we aan het vertalen zijn naar een gesprekkenmethodiek voor beleidsmakers. Dit is iets wat we in 2026 verder vorm willen geven.

- We hebben een handreiking opgesteld rondom de transitie van zorg naar welzijn voor systeempartijen: [Naar een zorgeloze samenleving voor iedereen: aanpak gezondheidsverschillen in de transitie van zorg naar welzijn – Pharos](#)

3. Brede health equity checklist nog in ontwikkeling

- Pharos heeft input gegeven op de beleidsagenda 'Gezondheid in Alle Beleidsterreinen' (GiAB) van VWS.
- Ook is gesproken over de IZA- en AZWA-akkoorden en hoe gezondheidsverschillen in de uitwerking van deze akkoorden een centralere rol kunnen krijgen. Zie ook de [IZA-handreiking met aanbevelingen om beleid en dienstverlening toegankelijker te maken en écht impact te hebben](#).
- We hebben bijgedragen aan de VWS-verzameling van goede voorbeelden voor integratie van GiAB en zijn als kennispartner betrokken in de voorbereidingen voor de ontwikkelagenda van het AZWA voor het onderdeel multiproblematiek / Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid.
- We hebben vanuit de opgestelde kennisproducten en gesprekken een conceptvertaling van de [health equity checklist](#) naar een beknopte checklist voor beleidsmakers en verzekeraars opgesteld. Deze wordt in 2026 verder uitgewerkt.
- Daarnaast ondersteunen we de gemeente Utrecht bij de invulling van GiAB binnen het dossier kraamzorg vanwege de teruglopende beschikbaarheid van kraamzorg bij kwetsbare gezinnen.

4. Partijen verbinden en het gesprek op gang brengen

In 2025 zijn we gestart met een uitgebreide verkenning naar de rol en bijdrage van zorgverzekeraars. Diverse zorgverzekeraars zijn gesproken vanuit verschillende perspectieven, zoals inkoop, strategie, en eigen communicatie naar verzekerden.

Met Zorgverzekeraars Nederland zijn we een traject gestart om uit te zoeken of we tot gezamenlijke indicatoren kunnen komen rondom gezondheidsverschillen. Dit wordt uitgewerkt in 2026. Hiermee verbinden we zorgverzekeraars op dit thema op brancheniveau en willen we vanuit dit traject verdere stappen zetten.

Daarnaast hebben we verbindingen gelegd met andere partijen rondom het thema samen beslissen (Zorginstituut), monitoring van het IZA (ZIN, Nza en RIVM), en over toegankelijkheid en passendheid (IGJ). Daarnaast hebben we geparticipeerd in de landelijke denktank op verzoek van het Zorginstituut samen met Vilans en Sociaal werk Nederland. Binnen deze denktank is een spel ontwikkeld voor studenten om over zorg en ondersteuning te praten met cliënten. In 2026 krijgt dit een vervolg waarin we verder bouwen op de uitgewerkte voorstellen.

Domein brede gezondheid

Inleiding brede gezondheid

Vanuit dit domein hebben we in 2025 in het veld van preventie, publieke gezondheid, sociaal domein en jeugd gewerkt aan:

1. een *inclusieve* sociale en pedagogische basis;
2. aandacht voor *toegankelijkheid* en inclusiviteit van preventie-activiteiten, ondersteuning en interventies;
3. Gezondheid en *kansengelijkheid* in alle beleidsdomeinen.

Dit hebben we onder meer gedaan door aan te zetten tot:

- **Anders denken:** We geven stem aan inwoners in kwetsbare omstandigheden door samen te werken met ervaringsdeskundigen en sleutelpersonen of spiegeltrajecten te organiseren en in de media onze visie te delen
- **Anders werken:** We ontwikkelden gidsen met praktische handvatten voor organisaties om anders te gaan werken rondom gezondheid.
- **Anders organiseren:** In 2025 zijn we aangesloten op de bewegingen, overlegtafels en leerkringen die ontstonden vanuit GALA, IZA en AZWA, om ervoor te zorgen dat de doelstellingen gericht op het terugdringen van gezondheidsverschillen voldoende aandacht en urgentie krijgen. Landelijk gezien ging er in 2025 veel aandacht uit naar organisatorische- en financieringsgerichte vraagstukken. Het terugdringen van gezondheidsverschillen vraagt een integrale aanpak met waarde-creatie op meerdere domeinen. Hiervoor blijven we aandacht vragen, zowel landelijk als regionaal.

Zelf zijn we ook meer samenwerking gaan opzoeken. We verkenden in opdracht van VWS hoe we efficiënter kunnen samenwerken in de ondersteuning van gemeenten en GGD'en (zie kader volgende pagina). We bundelden de samenwerking van kennisinstituten op gezondheid, zorg en sociaal domein in [NKGS](#). Ook ondertekenden we in november 2025 de [gezondheidsverklaring](#) met nog 57 partijen op initiatief van de Samenwerkende Gezondheidsfondsen, waarop we sterker gaan samenwerken in de transitie naar een samenleving met méér jaren in goede gezondheid en kwaliteit van leven voor iedereen.

Intensivering samenwerking op kennis en implementatie

In aanvulling op ons werkplan, hebben we, op uitnodiging van VWS, samen met het Kenniscentrum Sport en Bewegen, Pharos, Voedingscentrum, Trimbos, Movisie, JOGG en VeiligheidNL verkend of een nauwere samenwerking op kennisdeling richting gemeenten en GGD'en kan leiden tot meer kwaliteit en efficiency. Dit traject was onderdeel van een bredere vraagstelling van VWS over de versterking van de kennisinfrastructuur op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis.

Onder begeleiding van een extern adviesbureau (Lysias) hebben de betrokken partijen met een klankbord van belangrijke stakeholders in het veld gewerkt aan een concreet voorstel waarin de missie van de betrokken organisaties centraal staat: Gezondheid en welzijn begint bij kennis die werkt. Het doel van de samenwerking is:

- Beschikbare kennis (wetenschappelijk, praktijk – en ervaringsgericht) wordt beter benut om gezondheid en welzijn voor alle inwoners van Nederland mogelijk te maken.
- Beleidsmakers landelijk en lokaal, GGD'en, gemeenten, zorgorganisaties en maatschappelijke partners worden actief ondersteund en strategisch geadviseerd.
- Domeinoverstijgende thema's en vraagstukken brengen we samen en delen we vanuit een herkenbaar gezamenlijk kanaal.

- De unieke waarde en kracht van de individuele kennisinstellingen blijven behouden. De samenwerking richt zich op elkaar en gezamenlijk beter benutten, versterken en bundelen van kennis en expertise.

Om dit te realiseren zijn drie sporen uitgewerkt:

1. de opbouw van een gezamenlijk frontoffice voor kennis;
2. het vergroten van de samenhang in ondersteuning en in de inhoudelijke adviezen bij implementatie van gezondheidsactiviteiten en interventies in gemeenten;
3. benutten van praktische kansen voor samenwerking in de bedrijfsvoering.

Belangrijke randvoorwaarden zijn de ontwikkeling van een meerjarige kennisagenda op het terrein van gezondheid en preventie, het aanscherpen van de governance tussen de betrokken organisaties, de samenwerking en samenhang met RIVM en GGD GHOR Nederland en het voorkomen van nieuwe bezuinigingen die de stabiliteit van de organisaties kunnen aantasten. Het voorstel is met de belangrijkste stakeholders rond gezondheid, preventie en sociale basis besproken en zal in 2026 concrete uitwerking krijgen.

Brede basis voor gelijke kansen op gezondheid

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

We hebben dit jaar sterk ingezet op het aansluiten op de transitie van zorg naar gezondheid en de ontwikkelingen en activiteiten die vanuit GALA, IZA en AZWA zijn opgezet. Ook is de samenwerking met kennis- en implementatiepartijen rondom GALA en IZA versterkt door samen te werken op de versterkingsagenda en het afstemmingsoverleg rond de kennisinfrastructuur GALA. Per onderdeel uit het werkprogramma benoemen we de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025:

1. Bewustwording van systeempartijen over gezondheidsverschillen vergroot

- Op onder meer de VNG/VSG-regiobijeenkomsten, het GALA-congres en het nationaal congres preventie en gezondheid hebben we onze kennis gedeeld over gezondheidsverschillen en het belang van onder andere domeinoverstijgend werken, differentiëren en het samenwerken met de mensen om wie het gaat.
- In de leernetwerken van de ketenaanpakken en op leerbijeenkomsten van GGD GHOR Nederland hebben we presentaties, workshops en sessies georganiseerd voor ambtenaren, projectleiders en GGD-adviseurs over gezondheidsverschillen en het belang van domeinoverstijgend/integraal werken & samenwerken met inwoners, sleutelpersonen en ervaringsdeskundigen, gezondheidsvaardige organisaties en hoe toegankelijke en inclusieve preventie te waarborgen.
- Binnen de versterkingsagenda GALA hebben we actielijn 7, domeinoverstijgend samenwerken, gecoördineerd. De visie en processtappen zijn goedgekeurd in

het directeurenoverleg GALA en worden in 2026 doorontwikkeld met de samenwerkende kennisinstituten.

2. Verzamelen, ontwikkelen en delen van kennis, voortbouwend op GezondIn:

- We continueerden de activiteiten vanuit GezondIn met de ondersteuning van individuele gemeenten en GGD'en op beleidsniveau in het terugdringen van Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV).
- We werkten dit jaar nauw samen met een aantal individuele gemeenten en regio's om te onderzoeken hoe het terugdringen van gezondheids-verschillen, het samenwerken met inwoners in de wijken en de noodzaak tot differentiëren te verbinden aan de ketens en opgaven van het IZA en AZWA.

3. Handelingsperspectieven voor gemeenten en hun stakeholders:

- We organiseerden met Platform31, en ook in samenwerking met het Programma Gezonde Leefomgeving van RIVM, [een webinar](#), inspiratiebijeenkomst en regionale verdiepingssessies (gezondinnovatie-labs, zoals [deze](#)) over de invloed van leefomgeving op gezondheid en de relatie met gezondheidsverschillen. Hierbij verbonden we wetenschappers, ambtenaren, en professionals uit het fysieke en sociale domein met beleidsmakers om zo samen te komen tot concrete handelings-perspectieven voor meer gelijke kansen op gezondheid via de leefomgeving.

- We organiseerden twee leertrajecten met gemeenten op het terrein van bestaanszekerheid en gezondheidsverschillen. Hierin deelden we kennis en praktische adviezen met elkaar over de relatie tussen armoede en gezondheid, de rol van chronische stress, domeinoverstijgend werken, samenwerking met inwoners, bejegening en taalgebruik en systeemstress. Bij vijf gemeentes heeft er een versnellingsessie plaatsgevonden om in de lokale context verandering aan te jagen.
- Voor beide thema's is gewerkt aan een actualisatie van de handboeken, waarin inzichten en best practices uit de leertrajecten en bijeenkomsten worden opgenomen in de vorm van concrete handvatten en inspirerende voorbeelden. Deze worden in 2026 gepubliceerd.
- Ook werkten we aan het opzetten van een masterclass voor bestuurders rondom waardengedreven werken.

4. Verbinden van Landelijk, regionaal en lokaal:

- De wethoudersgroep van koplopergemeenten is in 2025 twee keer bij elkaar gekomen. Dit biedt een laagdrempelig platform tussen wethouders, VWS directie Publieke Gezondheid en Pharos met als doel gezondheidsverschillen te blijven adresseren binnen thema's als GALA, IZA, AZWA, Kansrijke Start, ontwikkelingen in de samenwerking tussen kennisinstituten.
- We organiseerden ook een bijeenkomst met de NPLV (Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid) gebieden, TNO en VWS, met een eerste uitwisseling over een passende onderbouwing van effectieve domeinoverstijgende aanpakken in deze gebieden. Dit krijgt in 2026 een vervolg in sessies rond de handreiking 'multiproblematiek' binnen het AZWA.
- We namen verder deel in sessies ter voorbereiding op de Landelijke Gezondheidsnota en fungeerden als sparring partner voor de VWS agenda Gezondheid in Alle Beleidsterreinen (GIAB).

Hoogtepunten

- De IZA Handreiking '[Naar een zorgeloze samenleving](#)' met interview in zorgvisie en publicatie in Eerstelijns.
- Vier succesvolle Gezondinnovatielabs: lokale vragen rondom leefomgeving en gezondheidsverschillen zijn hierbij gekoppeld aan landelijke experts en kennis o.a. in samenwerking met Platform31 en het RIVM.
- In een internationale samenwerking is dit jaar gestart met de doorontwikkeling van het instrument de [Leefplekmeter](#), specifiek gericht op jongeren.
- De GezondIn Inspiratiedag met ongeveer 100 deelnemers bood diverse workshops en plenaire sprekers rondom de meest actuele kennis op het gebied van leefomgeving en gezondheidsverschillen.
- Vijf versnellingsessies bestaanszekerheid en gezondheidsverschillen in de lokale context van gemeenten om hen een stap verder te helpen rondom hun vraagstuk met onder meer Amsterdam-West, Ede en Rotterdam. We publiceerden hierover een reeks best practices en ervaringsverhalen op de [GezondIn website](#)

Gezond en kansrijk opgroeien

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

Met programmafinanciering ontwikkelden en lanceerden we de leerinfrastructuur Kansrijke Start. De kennis die we dit jaar ontwikkelden rondom gezond en kansrijk opgroeien en een inclusieve pedagogische basis komt daar beschikbaar. In 2025 hebben we ingezet op het samen met gemeenten en professionals ontwikkelen van passende manieren om samen te werken met mensen en jonge ouders in kwetsbare omstandigheden. Daarbij werkten we aan een gedeelde visie op ouderschap en een gezamenlijk commitment tussen samenwerkende partners in het jeugddomein.

We zagen ook dat systemen in de publieke gezondheidszorg onvoldoende aansluiten bij de leefwereld van kinderen van arbeidsmigranten. Per onderdeel uit het werkprogramma benoemen we de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025:

1. Aandacht voor gezinnen in kwetsbare omstandigheden en/of migratieachtergrond binnen de geboortezorg en sociaal domein:

- We hebben de tools en instrumenten die wij beheren rondom kansrijke start onderhouden en beter vindbaar gemaakt via het [platform Kansrijke Start](#), onder andere rondom sensitief werken, gemeenschapsgericht werken en specifiek handelingsperspectieven beschikbaar gemaakt rondom gezondheid en zorg voor gezinnen met een migratieachtergrond.
- We hebben ingezet op het vergroten van het aantal gemeenten dat gebruik maakt van de zorgpadentool.

2. Verzamelen en ontwikkelen kennis rondom een inclusieve pedagogische basis

- We werkten aan vaderschap en de rol van vaders in de eerste 2000 dagen. We publiceerden portretten en handelingsperspectieven voor gemeenten op de [leerinfrastructuur Kansrijke Start](#).
- We brachten de opgedane inzichten uit (extern gefinancierde) spiegeltrajecten rondom een inclusieve pedagogische basis in bij de ouderschapscoalitie, landelijke Kansrijke Start bijeenkomsten ter voorbereiding op de plannen voor een structurele aanpak Kansrijke kinderen en op bijeenkomsten (KS) en congressen.
- Ook werkten we aan een realist evaluation van de spiegeltrajecten die we inmiddels gepresenteerd hebben aan het programmateam Kansrijke Start van VWS.

3. Ontwikkelen van handelingsperspectieven rondom veerkracht en welbevinden:

- We hebben diverse [infosheets](#), kennistools en publicaties voor professionals in publieke gezondheid, onderwijs en [geboortezorg](#) geactualiseerd en gedeeld.
- Ook droegen we bij aan het [kennisdossier van Trimbos](#) op mentale gezondheid en gezondheidsverschillen.
- We onderzochten het contact en gebruik van JGZ door kinderen van arbeidsmigranten en organiseerden 6 lunchwebinars voor JGZ-professionals, GGD-medewerkers en gemeenteambtenaren over hoe meer in contact te komen en zorg te leveren aan deze kinderen.

- We hebben een training ontwikkeld om medewerkers van Work in NL (WIN) punten te trainen in ondersteuning van gezinnen. Medewerkers van WIN-punten in West-Brabant zijn getraind.
- We gaven trainingen en workshops over het oordeelloos in gesprek gaan over gezondheidsthema's en werkten samen met de Work In NL-punten om arbeidsmigranten tijdig te kunnen ondersteunen (of toe te leiden) in gezondheidsvraagstukken.

4. Bijdragen aan inclusief jeugdbeleid en aandacht voor gezondheidsverschillen

- Samen met KIS, NJi, JZN, VNG en VWS werkten we aan de 'Werkagenda diversiteits sensitief werken in de jeugdhulp'. Hierbinnen ontwikkelden wij :
 - een gesprekstool 'inclusieve inkoop jeugdhulp voor gemeenten' (wordt afgerond in 2026)
 - een invitationaal diner met bestuurders uit de jeugdzorg (januari 2026)
 - een training voor NJi collega's die diversiteits sensitieve richtlijnen voor de jeugdzorg gaan implementeren (juni 2026).
 - een tool voor jeugdhulp professionals om discriminatie bespreekbaar te maken. Dit krijgt vervolg in 2026.

5. Participatie van kinderen en jongeren in onderzoek

- We hebben meerdere co-creatie sessies georganiseerd met jongeren over het thema discriminatie en mentale gezondheid.
- Ook werkten we samen met partners (oa. NJi, NCJ, Trimbos) aan een jubileumeditie van [Jeugd in Onderzoek](#) over het thema 'gelijkwaardig partnerschap met jeugdigen en gezinnen (uitvoering in maart '26)

6. Aanvullend op het werkprogramma 2025

Samen met VWS hebben we ook gekeken naar de continuering van de leerinfrastructuur Kansrijke start die in 2025 is opgeleverd. Hiervoor is een plan van aanpak met bijbehorende begroting opgesteld. De gelden die hiervoor nodig zijn, zijn in 2026 toegevoegd aan de instellingssubsidie. In 2026 wordt met VWS gekeken in hoeverre dit een structurele toevoeging wordt aan de instellingssubsidie of dat daar andere afspraken over moeten worden gemaakt. Het is mooi om te zien dat alle inspanningen met deze toevoeging voortgang kunnen krijgen in 2026.

Hoogtepunten

- We hebben publicaties, onder meer rondom ouderschap en [pedagogische basis](#) uit onze kennisbasis aangepast en beschikbaar gemaakt binnen de leerinfrastructuur Kansrijke Start, zowel op het online platform als in bijeenkomsten van het lerend netwerk.
- We hebben voorlichtingsmaterialen uitgebracht voor gezinnen/kinderen met een (recente) migratieachtergrond: [over mondzorg](#) en over [ouders, kinderen en stress](#)
- We hebben twee nieuwe gidsen uitgebracht (in samenwerking met het team diversiteits sensitieve zorg): [preventieve interventies voor kinderen en volwassenen met een vluchtachtergrond](#) en [welbevinden op school voor nieuwkomersleerlingen](#).
- We hebben een verkennend onderzoek gedaan naar het perspectief van ouders uit nieuwkomersgezinnen op opvoedondersteuning en kindermishandeling en publiceerde daarover [deze handreiking](#) voor professionals hoe om te gaan met de meldcode kindermishandeling in relatie tot nieuwkomersgezinnen.

Preventie en gezondheid

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

We hebben dit jaar meer inzicht gekregen in waar (leefstijl)professionals en interventie-uitvoerders tegenaan lopen als het gaat om het werken aan een gezonde leefstijl met mensen in kwetsbare omstandigheden. Per onderdeel uit het werkprogramma benoemen we de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025:

1. Bewustzijn over maatschappelijke factoren van gezondheid versterkt

We hebben in nieuwe netwerken en bij nieuwe partijen op het terrein van preventie en leefstijl het belang van brede gespreksvoering en sensitief en inclusief werken geagendeerd en ondersteund. Onder andere deden we dit met de coalitie Leefstijl in de Zorg, het Voedingscentrum, de Beroepsvereniging Leefstijlcoaches Nederland en het Partnerschap Overgewicht Nederland. Dit deden we onder meer via het voeren van het gesprek en het publiceren van artikelen (bv. [Preventie begint niet bij de individuele mens – Foodlog](#))

2. Verzamelen en ontwikkelen van kennis

- We hebben knelpunten en kansen rondom gemeenschapsgericht werken aan gezondheidsverschillen uitgewerkt o.b.v. een literatuurstudie en een serie interviews met bewonersinitiatieven en partijen als Movisie, Nederland Zorgt voor Elkaar en het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners.
- We hebben onze kennisbasis versterkt op het thema sociale gezondheid en gemeenschapsgericht werken in relatie tot gezondheidsverschillen uitgebreid.
- We hebben de kennisbasis over gezondheid van arbeidsmigranten geactualiseerd op [onze website](#) en breed gedeeld, o.a. met de Work in NL punten.

3. Handelingsperspectieven voor beleidsmakers, onderzoekers en professionals

- We ontwikkelden handreikingen en trainingen om preventie en leefstijlinterventies passend en toegankelijk te maken en om vaardigheden te trainen voor meer sensitieve, brede gespreksvoering. Dit betreft o.a. de update van de handreiking 'Wat maakt het verschil' (nieuwe naam: '[Leefstijlinterventies voor iedereen](#)') die in 2026 is gepubliceerd.
- We hebben een literatuur- en praktijkstudie gedaan om handvatten te ontwikkelen voor sensitieve oordeelvrije gespreksvoering over gezondheid en ongezonde leefgewoonten voor sociaal werkers.
- Op basis van deze studie en een aanvullende enquête onder sociaal werkers is een 3-delig trainingsprogramma en masterclass ontwikkeld en gepilot onder 20+ docenten en lectoren van HAN.

Hoogtepunten

- Artikel 'Oordeelloos in gesprek over roken' gepubliceerd in Tijdschrift voor Schuldsanering
- [Handreiking](#) Samen werken aan een rookvrije wijk gepubliceerd
- Webinar aan 170 schuldhulpverleners/financieel coaches over oordeelvrij in gesprek over roken en stress en een verdiepende workshop aan 50 schuldhulpverleners over chronische stress en handvatten
- We maakten en deelden de [Folder over stress](#) om mentale gezondheid op een laagdrempelige manier bespreekbaar te maken met arbeidsmigranten.

2b

Vertaling naar verbeteraanpakken

Vertaling naar verbeteraanpakken

Onze verbeteraanpakken zijn ontwikkeld als inclusieve manieren van werken die organisaties helpen niet alleen thematisch te werken aan gezondheidsverschillen, maar juist ingaan op de 'hoe-dan' vragen die veel organisaties hebben. Hiermee ondersteunen we organisaties om in hun werkwijze en samenwerking structureel inclusiever te gaan werken. In 2025 hebben we onze verbeteraanpakken verder ontwikkeld, getest en toegepast. Hierdoor zijn de aanpakken beter onderbouwd én bruikbaar voor professionals en beleidsmakers.

In 2025 werkten we binnen vier thema's aan de vertaling van onze kennis naar verbeteraanpakken:

1. **lokale transities:** hoe werk je lokaal aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.
2. **samenwerken met de mensen om wie het gaat:** wat zijn co-creatieve methoden van samenwerken en hoe versterk je de samenwerking met sleutelpersonen en ervaringsdeskundigen.
3. **persoonsgericht werken:** hoe werk je persoonsgericht en hoe werk je aan norm- en gedragsverandering.
4. **inclusief onderzoek:** ondersteuning van partijen bij de uitvoering van inclusief onderzoek en inclusievere monitoring.

We lichten kort per thema toe wat de belangrijkste resultaten zijn. Richting 2026 willen we meer gaan werken aan het inzichtelijk maken van de impact die we maken met onze verbeteraanpakken. Een eerste stap is in 2025 gezet met het uitwerken van de maatschappelijke business case voor sleutelpersonen.

Lokale transitie

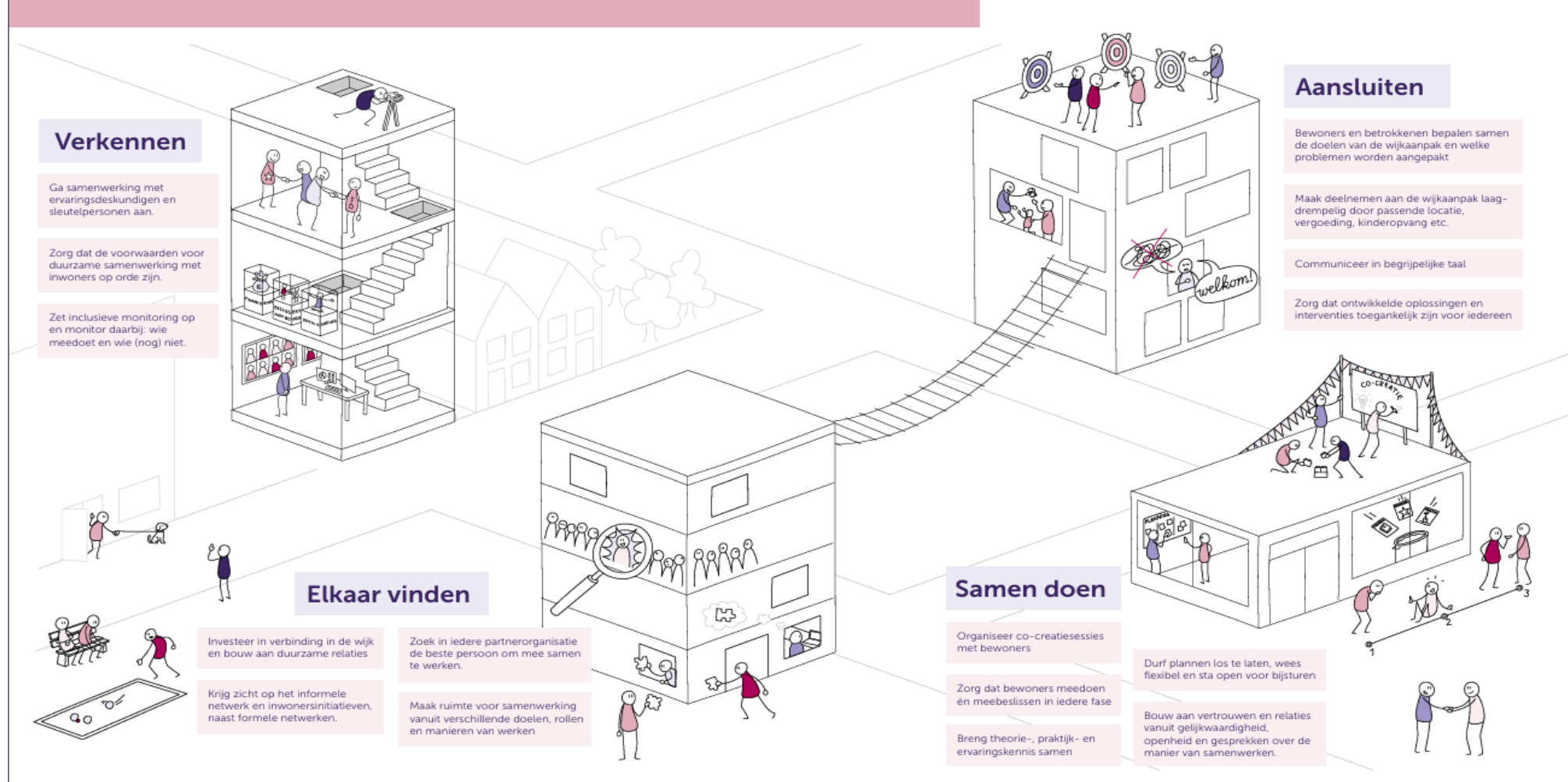
Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

In 2025 zijn op basis van samenwerkingen met twee regio's de verschillende lessen rondom lokale transitie in beeld gebracht. Ook zijn we aangesloten bij bijeenkomsten georganiseerd door VitaValley rondom wijkaanpakken om kennis uit te wisselen. De informatie is gedeeld met partijen via onze website, via gesprekken met partners en tijdens landelijke congressen en bijeenkomsten. We geven kort de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025 weer:

- implementeren van een blauwdruk wijkaanpak met co-creatie in adviestrajecten in de Regio Kennemerland en West-Brabant (zie figuur 2 voor de schets van de blauwdruk inclusief co-creëren in de wijk). We zien dat een aantal zaken essentieel zijn bij de transitie naar wijkgericht werken. De belangrijkste aandachtspunten zijn:
 - Zorg dat je aansluit bij ontwikkelingen op regionaal, lokaal en wijkniveau en dat je deze met elkaar verbindt. Zorg dat je voor gezondheidsverschillen geen aparte werkstroom ontwikkelt, maar integreer het binnen de bestaande (wijk)aanpakken.
 - Zie gezondheidsverschillen als belangrijke rode draad en niet als losstaand thema.
 - Er is veel draagvlak voor werken vanuit de behoefte van inwoners; zorg hierbij dat ook mensen in een kwetsbare positie betrokken worden. Zorg dat de randvoorwaarden hiervoor op orde zijn.
- Reflectie op geleerde lessen bij het opzetten van een wijkaanpak;
- [Handreiking IZA](#) voor partijen die binnen het IZA werken aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Wijkaanpak vormen met co-creatie

Gezondheidsverschillen verkleinen in de wijk

Figuur 2: Blauwdruk Wijkaanpak met co-creatie

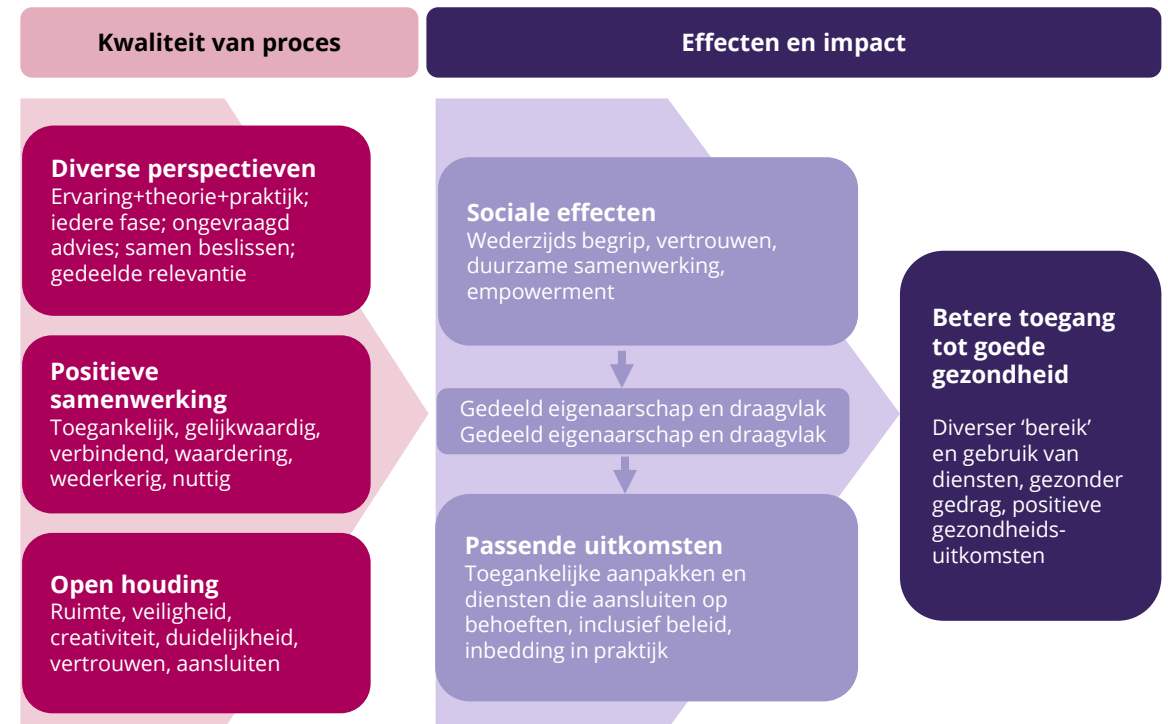
Samenwerken met de mensen om wie het gaat

A) Co-creatieve manieren van samenwerken

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

Om duurzaam samen te werken met de mensen om wie het gaat is het essentieel dat er vertrouwen is *van* en *in* inwoners in deze samenwerking. Samenwerking is geen bijproduct maar moet onderdeel uitmaken van het primaire proces. Daarbij is draagvlak bij partners vooraf essentieel voor de borging. Hiervoor is het belangrijk dat er lokaal eigenaarschap is waarbij regionale afstemming helpt bij het borgen en verduurzamen. We hebben gezien dat dit belangrijke thema's blijven om het samenwerken met de mensen om wie het gaat in te bedden in de dagelijkse praktijk. We geven kort de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025 weer:

- Er is een monitoring- en evaluatiekader ontwikkeld voor co-creatie dat gebruikt wordt binnen Pharos om samenwerkingstrajecten te evalueren (zie figuur 3).
- Onze tools op inclusief samenwerken zijn, op basis van de laatste kennis, doorontwikkeld en verder geïmplementeerd binnen Pharos.
- 12 collega's zijn getraind in inclusief co-creëren voor consistentere begeleiding van partners in zorg en welzijn.
- Er is een systeemanalyse inclusief co-creëren inclusieve zorg uitgevoerd dat binnen Pharos gebruikt wordt voor gerichtere advisering aan partners en het identificeren van stappen om beter samen te werken.
- Er is een geactualiseerde brochure gemaakt, met inspiratieverhalen en een klantreis co-creatie. [Samenwerken om Gezondheidsverschillen te verkleinen – Pharos](#)

Figuur 3: M&E kader co-creatie¹

¹Bij het bovenstaande M&E kader inclusief co-creëren zijn voorbeeld indicatoren en vragenlijsten ontwikkeld die gebruikt worden bij de evaluatie van co-creatie trajecten.

B) Samenwerken met sleutelpersonen

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

In 2025 hebben we een stevige basis gelegd voor duurzaam en gelijkwaardig samenwerken met sleutelpersonen, in lijn met de VWS-doelstelling om beleid en interventies beter te laten aansluiten bij de leefwereld van mensen in kwetsbare situaties. Met de start van het leernetwerk Duurzaam samenwerken met sleutelpersonen is een structurele leeromgeving ingericht waarin professionals en sleutelpersonen van elkaar leren, best practices uitwisselen en werkzame elementen expliciet maken. De bijeenkomsten boden ruimte voor reflectie op rollen, verwachtingen en samenwerking in de praktijk. In 2025 is bovendien gestart met de SROI 'inzet van sleutelpersonen' in Utrecht; waarmee de maatschappelijke waarde van samenwerking met mensen om wie het gaat in beeld is gebracht. De uitkomsten hiervan dragen bij aan het structureel verankeren van ervaringskennis in beleid en uitvoering, met als doel het verkleinen van gezondheidsverschillen. We geven kort de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025 weer:

- vijf basistrainingen sleutelpersonen (41 deelnemers) en tien verdiepings-trainingen over geldzorgen (> 100 deelnemers).
- sleutelpersonen hebben bijdragen geleverd aan trainingen bij externe partners en aan congressen, waarmee hun rol als brug tussen systeem en leefwereld verder is geprofileerd.
- jaarlijks event voor het landelijk netwerk van sleutelpersonen (40 deelnemers).
- Bijeenkomsten met de kerngroep sleutelpersonen.

Persoonsgericht werken

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

Persoonsgericht werken realiseer je niet zonder gedrags- en normverandering binnen organisaties. We hebben in 2025 daarom gewerkt aan het uitbreiden van ons stappenplan gedragsverandering op organisatieniveau. Dit omdat gedragsverandering niet alleen bij zorg- en hulpverleners plaats moet vinden, maar ook binnen organisaties. Dit is vertaald in een training voor 'aanjagers' waarmee we mensen binnen organisaties ondersteunen om de benodigde gedrags- en normverandering te realiseren. Kennis en handvatten staan hierin centraal. Daarnaast hebben we de visie op persoonsgericht werken vastgesteld en bepaald welke elementen hierin centraal staan. Ook hebben we de verbeteraanpak persoonsgericht werken verder geïntegreerd binnen het domein inclusieve gezondheidszorg en is dit in 2026 geen aparte verbeteraanpak meer. We geven kort de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025 weer:

- Artikel over de lens van gedragsverandering om de transitie naar persoonsgerichte zorg in de 1e lijnszorg te versnellen (publicatie 2026).
- Lezing over gedrags- en normverandering aan 20+ projectleiders en medewerkers binnen het ZonMw programma Palliatieve Zorg.
- Het Pharos stappenplan gedragsverandering is toegepast op verschillende veranderopgaves, o.a. bij de implementatie van de VGV richtlijn, begrijpelijker communiceren in consulten, inclusiever maken van ouderenzorginstellingen en het bespreken van digitale zorgoplossingen met patiënten.
- Via symposia, congressen, en netwerkbijeenkomsten met relevante stakeholders uit de zorg zijn Pharos trainingen ontwikkeld voor aanjagers van gezondheidsverschillen binnen (zorg)organisaties.

Inclusief onderzoek

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

We hebben gewerkt aan het updaten van de kennis die er is over inclusief onderzoek en hebben hierin zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek meegenomen. Daarnaast hebben we samengewerkt met subsidiegevers om inclusief onderzoek een plek te geven binnen subsidie-aanvragen. Onze ervaring is dat het juist belangrijk is om aan de voorkant betrokken te zijn om te zorgen dat onderzoekers gestimuleerd worden om inclusief te werken. Daarbij hebben we samen met diverse partijen (o.a. Zorginstituut Nederland, RIVM, NIVEL en de NZa) lessen bij elkaar gebracht over hoe je gezondheidsverschillen beter mee kan nemen in landelijke monitors. We geven kort de belangrijkste activiteiten en resultaten uit 2025 weer:

- [De infosheet Inclusief onderzoek](#) is geüpdatet. Deze biedt adviezen en concrete handvatten voor het opzetten en uitvoeren van inclusief onderzoek.
- Diverse presentaties gehouden bij ZonMw, trainingsbijeenkomsten en colleges voor studenten en onderzoekers.
- Advisering bij onderzoeksopzetten om aandacht te vragen voor inclusief onderzoek in verschillende fases van het onderzoek.
- Er is een afwegingskader inclusief onderzoek opgesteld dat gebruikt wordt om te beoordelen of een onderzoek voldoet aan onze richtlijnen rondom inclusiviteit. Dit wordt in 2026 ook extern gepubliceerd.
- Betrokken bij het vormgeven van diverse subsidiecalls, waaronder: drie KIC-calls rond Verkleinen van gezondheidsverschillen en NWO-ORC Gepersonaliseerde zorg met patiënten in een lagere sociaaleconomische positie.
- Data op waarstaatjegemeente.nl zijn vernieuwd.

2c

Gezondheids- verschillen agenderen

Uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten

In 2025 hebben we als Pharos de discussie rondom gezondheidsverschillen aangejaagd. Dit is een integraal onderdeel van ons werk. We benoemen hieronder lichten we een aantal impactvolle activiteiten die uitgevoerd zijn, nader toe:

- We zijn gesprekspartner geweest voor het ministerie van VWS rondom health (equity) in all policies. Ook hebben we samen met het Zorginstituut een opdracht uitgezet bij [de Nationale Denktank](#) waarbinnen we mensen willen aanzetten het brede gesprek over gezondheid te voeren. Daarnaast blijft een brede domeinoverstijgende aanpak de kern van ons werk binnen het inhoudelijke domein brede gezondheid. We hebben in 2025 nadrukkelijk aandacht gehad voor zorgverzekeraars als belangrijke systeempartij. We hebben presentaties gehouden en gesprekken gevoerd met meerdere zorgverzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland om ook hen bewust te maken van het belang van een domeinoverstijgende aanpak.
- We zijn gestart met een [maatschappelijke business case](#) op het werken met sleutelpersonen en hebben onze [feiten en cijfers pagina's](#) geüpdatet en zijn gestart met het opzetten van een periodieke publicatie over de belangrijkste feiten en cijfers rondom gezondheidsverschillen in aanvulling op de 'feiten en cijfers pagina' op onze website. Ook hebben we collega's opgeleid in het zelf opstellen van maatschappelijke business cases zodat we in 2026 ons eigen werk beter kunnen monitoren en evalueren (onder leiding van VitaValley). Ook binnen de aanpak co-creatie is een specifiek monitoring en evaluatie raamwerk ontwikkeld om te beoordelen wat de impact is van co-creatie.

- Om morele dilemma's te bespreken met beleidsmakers en (zorg)professionals hebben we een gespreksleidraad ontwikkeld die een gesprek over morele dilemma's mogelijk maakt. Hiervoor hebben we, zoals eerder aangegeven, een training gevolgd over waardegedreven werken (gegeven door prof. dr. Femmianne Bredewold) over de WPR (What's the Problem Represented to be) methode. Ook hebben we in samenwerking met een student van de Master Zorgethiek en Beleid een verkennend ethisch onderzoek gedaan naar de verdeling van individuele en maatschappelijke ((lokale) overheid) verantwoordelijkheid voor gezond leven. Hierover schreven we een artikel dat in 2026 in [Sociale Vraagstukken](#) is gepubliceerd. Daarnaast hebben we morele dilemma's in beeld gebracht waar beleidsmakers en (zorg)professionals mee te maken krijgen. Dit krijgt een vervolg in 2026.
- Verder hebben we vanuit het in 2024 ingezette deltaplan een [podcastserie](#) opgenomen in 2025 die in 2026 verspreid wordt. Hierin spreken we partijen uit de praktijk over wat er nodig is om gezondheidsverschillen te verkleinen. Ook zijn er in 2025 verschillende intervisiemomenten georganiseerd voor trekkers van de projecten die zijn voortgekomen uit het Deltaplan. Samen met de Federatie voor Gezondheid is een [Gezondheidsdialoog](#) met kandidaat Kamerleden in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen georganiseerd en schreven we een [brief aan de informateur](#) om extra aandacht te vragen voor gezondheidsverschillen. Daarnaast zijn we betrokken bij de [koploperscoalitie](#) van de Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF) en hebben we de [Gezondheidstop](#) bijgewoond. De SGF is een beweging gestart om met alle relevante partijen te gaan werken aan een gezonde samenleving. Omdat veel van deze partijen ook betrokken zijn bij het Deltaplan hebben we de krachten gebundeld om samen verdere stappen te zetten.

Week van de gezondheidsverschillen

Van 17 tot en met 20 maart 2025 heeft Pharos de week van de Gezondheidsverschillen georganiseerd. Ieder jaar kiezen we een ander thema, die jaar was het overkoepelende thema 'de rol van geld bij gezondheid'. Geldzorgen maken dat mensen vaker minder gezond zijn en meer lichamelijke en mentale gezondheidsklachten hebben dan mensen zonder geldzorgen (Raad voor Volksgezondheid & Samenleving, 2022; Jungmann & Van der Veer, 2023). Dit maakt dat het een belangrijk thema is waar (zorg) professionals in de dagelijkse praktijk mee te maken krijgen. Enkele highlights:

- Meer dan 150 deelnemers zijn aanwezig geweest bij de aftrap in de Utrechtse bibliotheek aan het Neude waar we in gesprek zijn gegaan met ervaringsdeskundigen, wethouders, zorgprofessionals en ministeries (VWS en SZW) over geldzorgen. Ook werd het landelijke programma 'Preventie van geldzorgen' (Ministerie van SZW) gelanceerd.
- Tijdens de week zijn elke dag meerdere lezingen, workshops en webinars georganiseerd rondom het thema Geldzorgen.
- Daarnaast hebben gedurende de week meer dan 700 mensen deelgenomen aan activiteiten georganiseerd door Pharos en partners.

Medio 2025 is het thema voor de week van de gezondheidsverschillen 2026 gekozen. In 2026 is het thema: Samen voor gelijke kansen op gezondheid, ook digitaal. Ons streven is om in 2026 naast online activiteiten ook meer ruimte te gaan bieden aan fysieke bijeenkomsten. De Escape koffer wordt een van de activiteiten die we landelijk aandacht willen gaan geven bijvoorbeeld. Met de voorbereidingen voor de week zijn we Q3 2026 gestart.

2d

Partijen verbinden en kennis verspreiden

1. Communicatie, bereik en maatschappelijke impact

We hebben een duidelijk doel voor ogen: zorgen dat het belang van het verkleinen van gezondheidsverschillen bekend is en de kennis van Pharos over het aanpakken hiervan wordt gevonden, gebruikt en toegepast in beleid en praktijk, zodat gezondheidsverschillen structureel worden verkleind. Om onze kennis effectief te laten landen bij de juiste doelgroepen, investeert Pharos in gerichte communicatie, zichtbaarheid en relatieopbouw. We zetten daarbij een mix van eigen kanalen, betaalde middelen, mediarelaties en public affairs in en meten het bereik als voorbereiding op onze meerjarencommunicatiestrategie.

2. Meten en monitoren

Bezoekersaantallen

In 2025 zagen we een afname van het totaal aantal bezoekers van onze websites ten opzichte van het jaar daarvoor. Mede omdat begin 2025 google analytics een nieuwe manier van meten heeft geïntroduceerd (GA4) én we onder meer een strengere cookiewall op onze websites hebben geïntroduceerd is een vergelijking van jaar tot jaar enigszins onbetrouwbaar. Wat we wél zien, ondanks het gedaalde aantal bezoekersaantallen, is een flinke stijging in nieuwe gebruikers van onze website Pharos.nl. Deels duidt dat op meer naamsbekendheid voor Pharos en interesse in onze kennis en onderwerpen. Daarnaast zijn de bezoekers die onze website bezoeken meer betrokken. Zij bekijken met meer aandacht meerdere pagina's en keren regelmatig terug.

Ruim de helft van de bezoeken op de hoofdwebsite Pharos.nl kwam via organisch zoeken, een kwart via onze nieuwsbrieven en andere eigen kanalen zoals LinkedIn. Bijna 10% kwam via doorverwijzingen van anderen zoals thuisarts.nl, GGD GHOR Nederland (o.a. kennisnet), Trimbos en Lowan. Vorig jaar maakten we ook weer gebruik van Google Grants advertenties: dat leverde zo'n 7% extra bezoekers op. Vanuit Ai tools zoals ChatGPT, kwam in 2025 zo'n 2% van alle bezoekerssessies.

Social media: kennisdeling en interactie

In 2025 is de LinkedIn-strategie verder aangescherpt en afgestemd op de informatiebehoefte van onze doelgroepen. We deelden meer inhoudelijke kennis en praktische handvatten en maakten vaker gebruik van interactieve vormen, zoals video en visuele content met cijfers en feiten. Eind 2025 werd Pharos op LinkedIn gevolgd door circa 29.393 professionals. Het kanaal groeide maandelijks

met gemiddeld 360 nieuwe volgers, wat wijst op een blijvende en toenemende belangstelling voor onze kennis en activiteiten.

Voor verschillende projecten werd aanvullend gebruikgemaakt van betaald adverteren op LinkedIn, gericht op het bereiken van specifieke doelgroepen en het vergroten van de zichtbaarheid en het gebruik van kennisproducten bijeenkomsten en leeractiviteiten. Deze campagnes leidden tot een gerichter bereik en meer doorkliks naar verdiepende content. De opgedane inzichten gebruiken we om toekomstige campagnes verder te optimaliseren zodat informatie de juiste doelgroepen bereikt. Daarnaast is in 2025 een start gemaakt met het verkennen van de mogelijkheden om podcasts structureler via Spotify in te zetten. Daarmee onderzoeken we hoe audio kan bijdragen aan het verdiepen en verbreden van het bereik van onze kennis, als aanvulling op geschreven en visuele content.

Nieuwsbrieven: gericht en gewaardeerd

Nieuwsbrieven vormen een belangrijk en effectief communicatiekanaal voor Pharos. Onze verschillende nieuwsbrieven (waaronder Pharos, GezondIn, Alliantie Gezondheidsvaardigheden, Kansrijke Start, Meisjesbesnijdenis en Gezond ouder worden voor iedereen) bereikten samen ruim 16.000 abonnees in de zorg- en welzijnssector (waarbij een deel van de abonnees meerdere nieuwsbrieven ontvangt). Met een gemiddelde openratio van 38,9% laten de nieuwsbrieven zien dat de inhoud goed aansluit bij de interesses en informatie-behoefte van de doelgroep.

3 en 4. Onze kennisbasis en website(s)

Onze websites vormen ons belangrijkste kanaal om de meest actuele kennis vindbaar en inzichtelijk te maken. Afgelopen jaar werkten we aan de voorbereidingen voor een nieuwe website voor Pharos.nl en een strategie voor ons gehele digitale landschap. In 2025 onderhield Pharos – naast de corporate website op pharos.nl – opnieuw diverse websites (namelijk [de alliantie gezondheidsvaardigheden](#), [huisarts-migrant](#), [GezondIn](#) en [het deltaplan gezondheidsverschillen](#)). Ook hebben we in het najaar van 2025 een groot gedeelte van de content over de eerste duizend dagen gemigreerd naar het nieuwe [kansrijke start leerplatform](#) en die nieuwe online omgeving met succes gelanceerd. Daarnaast is ons leerplatform voor e-learnings vernieuwd en is gestart met het omzetten van de e-learnings naar een nieuw programma om te blijven voldoen aan de gestelde accreditatie-eisen.

5. Relaties met media, partners en stakeholders

Media

Pharos kreeg in 2025 ruime media-aandacht. We verschenen met verschillende thema's in landelijke en regionale media, waaronder de wijkaanpak rookvrij, brugfuncties tussen zorg en sociaal domein, zorg voor vluchtelingen, vrouwelijke genitale verminking, Kansrijke Start en begrijpelijke (digitale) communicatie. Ook de benoeming van Tamara Pieterse als nieuwe directeur kreeg aandacht. Onze experts kwamen aan het woord in onder meer ICT & Health, Skipr, Zorgvisie, Zorg & Welzijn en landelijke en regionale dagbladen.

Voor het magazine TVZ – verpleegkunde in wetenschap en praktijk verzorgden we een dossier van twaalf pagina's over inclusieve zorg. In juli publiceerden we samen met GGD GHOR Nederland een opiniestuk in reactie op een artikel in de Volkskrant over de aanpak van vrouwelijke genitale verminking.

Naast publicaties onderhouden we actief contact met journalisten om hen te voorzien van kennis, duiding en achtergrondinformatie.

Public Affairs

In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen stuurde Pharos een brief met vijf concrete aanbevelingen om gezondheidsverschillen te verkleinen naar de programmacommissies van politieke partijen. Verschillende partijen namen onze aanbevelingen op in hun verkiezingsprogramma's. Na de verkiezingen benaderden we de [formateur met een vervolgbrief](#). In december informeerden we de nieuwe Kamerleden in de commissie VWS over onze speerpunten. Dit leidde tot waardevolle gesprekken die in 2026 een vervolg krijgen.

6. Bereik specifieke doelgroepen

In 2025 heeft Pharos een verkenning gedaan waaruit blijkt dat mensen in kwetsbare situaties niet vanzelfsprekend worden bereikt met massacommunicatie over gezondheid en zorg, wat bijdraagt aan gezondheidsverschillen. Organisaties geven daarbij aan behoefte te hebben aan kennis en ondersteuning om hun communicatie inclusiever en effectiever in te richten.

Pharos vertaalt daarom inzichten uit deze verkenning (d.w.z. opgehaalde praktijkervaringen, ervaringskennis en literatuur) naar praktische kennis over wat nodig is om mensen wel te bereiken: o.a. werken aan passende kanalen, communicatie ontwikkelen met de mensen om wie het gaat, werken aan vertrouwen etc. In 2026 werkt Pharos deze kennis verder uit, zodat we partijen in het veld gericht kunnen ondersteunen bij het opzetten van inclusieve en effectieve massacommunicatie die bijdraagt aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

3

Bijlage

Overige projecten in 2025 met financiering door derden

VWS gelden

1. Toegankelijke digitale zorg (via IZA)
2. Actie agenda schadelijke praktijken
3. Deskundigheidsbevordering rondom schadelijke praktijken
4. Panel Discriminatie en ronde tafel gesprekken discriminatie
5. Leerinfrastructuur kansrijke start (vanaf 2026 onderdeel van de instellingssubsidie)
6. Lokale coalities rondom kansrijke start
7. Wijkaanpak Gezond en rookvrij
8. Samen beslissen in de praktijk

Overige overheden

1. Signaleren van geldzorgen (coalities) en Preventie van geldzorgen (SZW)
2. Divers trajecten rondom Samen Beslissen waaronder Samen beslissen met beperkte gezondheidsvaardigheden (het Zorginstituut)
3. Goed begrepen (begrijpelijke zorg)
4. Welbevinden op school (SZW)
5. OOK in Balans

ZonMW en andere onderzoeksprojecten

1. Deelname aan verschillende onderzoekskoalities, waaronder de Implementatie Gids Ouderenzorg, Optimalisatie zorgpaden, Onderzoek naar arbeidsmigranten, Sleutelpersonen in de GGZ en Voeding en voedselomgeving (ZonMW en overige gelden)

2. Verkenning brugfuncties medisch-sociaal domein (ZonMW)
3. Landelijk lerend netwerk van domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden (ZonMW)
4. Verschillende onderzoeken rondom dementie, o.a. SPREAD + traject (dementie) (Health Holland), Nederlands Dementie Preventie Initiatief (NDPI), deelname aan DEMPACT en Step-up taking care of caregivers (mensen met migratie-achtergrond en dementie)

Diverse kleine projecten

1. Diverse Leertrajecten rondom effectief communiceren bij zorgorganisaties
2. Diverse Praktijkchecks bij zorgorganisaties
3. Diverse workshops en presentaties op de diverse Pharos thema's
4. Versterken preventie binnen de eerstelijns
5. Begrijpelijk maken van materialen
6. Coalitie leefstijl in de zorg
7. Spiegeltrajecten gericht op eerste 1000 dagen
8. Meegekeken binnen diverse IZA regio's op het thema gezondheidsverschillen
9. Programma Gezonde Leefomgeving

Trainingen

Pharos heeft meer dan 50 trainingen gegeven aan (zorg)professionals rondom cultuursensitief werken, effectief communiceren, brede gespreksvoering, meisjesbesnijdenis, sleutelpersonen en stress-sensitief werken.